

2. Miller G. A. Images and Models, Similes and Metaphors. *Metaphor and Thought*. Cambridge-London: Cambridge University Press, 1993. P. 357–400.
3. Newman J. Aiming low in linguistics: Low-level generalizations in corpus based research. *Proceedings of the 11th International Symposium on Chinese Languages and Linguistics*. (Taiwan, Hsinchu May 24, 2008). Taiwan, Hsinchu: National Chiao Tung University, 2008. P. 50–58.
4. National corpus of the American English. URL: <http://corpus.byu.edu/coca> (дата звернення: 20.03.2020)
5. National corpus of the British English. URL: <http://corpus.byu.edu/bnc> (дата звернення: 5.10.2020)
6. Перебийніс В. І., Муравицька М. П., Дарчук Н. П. Частотні словники та їх використання. Київ: Наукова думка, 1985. 202 с.
7. Бобохоҷаева Мухаббат Таҳлили муқоисавии ибораҳои номӣ: Дар асоси забонҳои тоҷикӣ ва англійсӣ (Comparative analysis of nominal phrases: On the material of Tajik and English languages): дис. ... кандан. филол. Илмҳо: 10.02.20. Забоншиносии муқоисавӣ-таърихӣ, типологӣ, муқоисавӣ. Душанбе, 2000. 126 с.
8. Umarova M. B. Comparative analysis of modal verbs in the English and Uzbek languages. *Young scientist*. Херсон, 2014. No. 7. P. 641–642.
9. Исмоилзода Эрачи Содик Хусусиятҳои граматикии конструкціяхо бо феълҳои модалӣ дар забонҳои тоҷикӣ ва англійсӣ (Grammatical features of constructions with modal verbs in Tajik and English): Реферат дис. ... Номзади фанҳои илм. Илмҳо: 10.02.20 (Abstract dis. ... Ph.D. Sciences: 10.02.20). Душанбе, 2011. 26 с.
10. Собир А.М. Типологія муқоисавӣ ва муқоисавії синтаксис ва сохтори чумлаи содда дар забонҳои системаҳои гуногун (дар асоси забонҳои тоҷикӣ ва англійсӣ) (Comparative Typology of Syntax and Structure of a Simple Sentence in Different System Languages (Based on Tajik and English Languages): дис. ... кандан. филол. Илмҳо: 10.02.20. Забоншиносії муқоисавӣ-таърихӣ, типологӣ, муқоисавӣ. Душанбе, 2000. 252 с.
11. Малявін Д. В., Королева Т. М. Способи вираження модальних відносин в англійській та українській мовах. Одеса: ОДУ, 1986. 86 с.
12. Coates J. The semantics of the modal auxiliaries. L. Canberra: Croom Helm, 1993. 246 p.
13. Ney J. W. The modals in English. *Journal of English Linguistics*. London, 1976. vol. 10. P. 8–20.
14. The Teacher's Word Book of 30 000 words / edited by E. Thorndike, J. Lordge. New York: Columbia University Teacher's college press, 1968. 274 p.
15. Oxford Advanced Learner's Dictionary. 7th edition. / edited by A. S. Hornby. Oxford: Oxford University Press, 2005. 1539 p.
16. New Polytechnic dictionary / edited by Ishlinskij A.U. M: Scientific Publishing house GRE, 2000. 656 p.

УДК 811.111:801

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.27.1.16>

РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

DEVELOPMENT OF SPEECH COMPETENCE IN ENGLISH CLASSES FOR STUDENTS OF NON-PHILOLOGICAL SPECIALTIES

Валюкевич Т.В.,

orcid.org/0000-0003-1671-1109

кандидат філологічних наук,

доцент загально-академічної кафедри іноземних мов

Народної української академії

У статті зроблено спробу дослідити особливості розвитку мовленнєвої компетенції на заняттях з англійської мови у студентів нефілологічних спеціальностей. Автор трактує мовленнєву компетенцію як мовленнєву діяльність людини, спрямовану на сприйняття та породження мовленнєвих висловлювань, а також здатність бути посередником між різними мовами. Мета статті полягає у виявленні дієвих способів розвитку мовленнєвої компетенції на заняттях з англійської мови у студентів нефілологічних спеціальностей. До розв'язання завдань дослідження залучено загальнонаукові методи, що включають описовий метод, методи спостереження та узагальнення, а також метод систематизації. Доведено, що ефективність розвитку мовленнєвої компетенції на заняттях з англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей вимагає особливої методики та нестандартного підходу. На думку

автора, на заняттях з англійської мови необхідно застосовувати методику розвитку іншомовної мовленнєвої компетенції, в якій здобувачі освіти залучені до самого процесу пошуку та опрацювання інформації, під час якого вони накопичують, організовують і структурують свої знання, чому сприяють сучасні комп'ютерні технології та Інтернет. Встановлено, що метою розвитку мовленнєвої компетенції має бути відображення комунікативних намірів, тому набуває значення створення і використання на заняттях з англійської мови мовленнєвих ситуацій, оскільки ситуація багато в чому визначає мовленнєву поведінку комуніканта. У статті розглянуто імітувальний та симулятивний види спілкування відповідно до ступеня близькості до реальних ситуацій. Автором запропоновано деякі методи роботи з відеофільмами для розвитку мовленнєвої компетенції студентів нефілологічних спеціальностей. У статті рекомендовано стимулювати взаємопроникнення та інтеграцію мови, культури та інформаційних технологій для реалізації цілей сучасного суспільства в галузі вивчення іноземних мов через розвиток мовленнєвої компетенції здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: англійська мова, імітувальний вид спілкування, комунікація, мовленнєва компетенція, симулятивний вид спілкування.

The article attempts to investigate the features of the development of speech competence in English classes for students of non-philological specialties. The authors interpret speech competence as a human speech activity aimed at the perception and generation of speech statements, as well as the ability to mediate between different languages. The purpose of the article is to identify effective ways to develop speech competence in English classes for students of non-philological specialties. The solution of research problems includes general scientific methods, including a descriptive method, methods of observation and generalization, as well as a method of systematization. It is proved that the effectiveness of the development of speech competence in the English language classes of students of non-philological specialties requires a special methodology and non-standard approach. According to the authors, in English classes it is necessary to apply the method of developing foreign language speech competence, in which applicants for education are involved in the process of searching and processing information, during which they accumulate, organize and structure their knowledge, which is facilitated by modern computer technologies and the Internet. The authors found that the goal of developing speech competence should be a reflection of communicative intentions, therefore, it becomes important to create and use speech situations in English classes, since the situation largely determines the communicant's speech behavior. The article proposes imitating and simulative types of communication in accordance with the degree of proximity to real situations. The authors propose some methods of working with video films to develop the speech competence of students of non-philological specialties. The article recommends stimulating the integration of language, culture and information technology to achieve the goals of modern society in the field of learning foreign languages through the development of speech competence of applicants for higher education.

Key words: English, imitating type of communication, communication, speech competence, simulative type of communication.

Постановка проблеми. Сучасне інформаційне суспільство вимагає всебічного розвитку особистості, зокрема мовленнєвих навичок, що полегшують входження в міжнародне суспільство і уможливають ефективне функціонування в ньому. Проблема освіти людини, зокрема навчання комунікативної культури, є однією з найважливіших на сучасному етапі розвитку української системи освіти. Іноземні мови – це інструменти спілкування в культурному діалозі сучасного світу. Англійська мова, що є мовою міжнародного спілкування, передбачає оволодіння здобувачами освіти навичками іншомовного спілкування.

Беззаперечним є той факт, що іноземні мови мають величезну освітню цінність, окрім навчання спілкування та підвищення рівня загальної та професійної культури. У сучасних умовах це менталітет, що сприяє розвитку міжкультурних відносин, представленню своєї країни, регіону, міста або університету в міжкультурних зв'язках і повазі до духовних цінностей інших культур. Тому основна мета навчання іноземних мов може бути досягнута тільки через адекватний розвиток іншомовної компетенції у студентів усіх спеціальностей.

У тлумачному словнику української мови поняття «компетентність» трактується, як «достатні знання, в якій-небудь галузі» [2, с. 145]. Іншими словами, формування мовленнєвої компетенції передбачає розвиток комунікативної особистості, повністю здатної до міжкультурної комунікації, тобто до діалогу іноземною мовою. Іншомовна мовленнєва компетенція – це складне явище, яке містить низку компонентів, що належать до різних категорій. На думку фахівців у галузях методики та дидактики, у процесі навчання іноземної мови потрібно ефективно розвивати такі компоненти іншомовної компетенції:

– лінгвокультурний (лексичні одиниці з національно-культурним значенням і здатність їх застосовувати у ситуаціях міжкультурного спілкування);

– соціолінгвістичний (соціальна стратифікація, різноманітні лінгвістичні особливості, такі як соціальні групи, різні покоління тощо);

– соціально-психологічний (знання соціокультурно обумовлених сценаріїв тощо) [8; 9].

Розвиток мовленнєвої компетенції на заняттях англійської мови у студентів нефілологічних спеціальностей має ґрунтуватися на зазначених компонентах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання мовленнєвої компетенції у різних аспектах розглядалося як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Чимало розвідок присвячено дослідженню понять «компетентність» та «компетенція», особливої уваги з яких заслуговує робота О. Демської-Кульчицької, яка вивчала «competence» як проблему україномовного терміна [3]. Не менш цікавою є робота І. Черних, у якій висвітлюється поняття «мовленнєва компетентність» у сучасній лінгвістиці [6]. Дослідження А. Богуш присвячені формуванню професійно-мовленнєвої компетенції [1]. А. Залізник розглядає мовленнєву компетентність як складову процесу професійної підготовки майбутнього вихователя [4]. Мовленнєва компетенція та мовленнєва діяльність у структурі мовленнєвого досвіду особистості вивчалися Орап М. О. [5].

Попри значну кількість робіт, присвячених вивченню мовленнєвої компетенції, її розвиток на заняттях з англійської мови для студентів нефілологічних спеціальностей потребує розробок.

Мета дослідження полягає у виявленні дієвих способів розвитку мовленнєвої компетенції на заняттях з англійської мови у студентів нефілологічних спеціальностей.

Виклад основного матеріалу. Занурення у віртуальний простір є високоефективним засобом розвитку у студентів немовних спеціальностей навичок іноземної мови. Таким віртуальним простором є реальне віртуальне інтерактивне мовне середовище та потужний інструмент для набуття знань: Інтернет та інші сучасні комп'ютерні технології, які надають достатню кількість інформації для спілкування, а навчальні програми, відповідним чином змодельовані засобами мультимедіа, дають змогу здобувачам вищої освіти успішно входити в пропоновані ролі. Студенти можуть зупинитися, ставити запитання, отримувати додаткову інформацію і навіть змінювати результат взаємодії. Це означає, що здобувачі освіти можуть вільно переходити від зображень до відео, від відео до тексту або звуку, або до різних типів даних у будь-якій комбінації та в будь-якому порядку, як вони вирішать [8, с. 77]. Однією з головних переваг є те, що здобувачі освіти можуть слідувати своїм власним розумовим процесам, дізнаючись те, що їм потрібно знати, коли їм потрібно це знати. Це особливо важливо у вивченні іноземних мов, де метою є розвиток мовленнєвої компетенції, оскільки очікується, що студенти зможуть конструювати свої власні знання.

Для досягнення цих цілей і подолання суперечності між традиційними методами і формами

навчання та новими потребами суспільства необхідно розробити методику розвитку іншомовної мовленнєвої компетенції, в якій здобувачі освіти залучені до самого процесу пошуку й опрацювання інформації, під час якого вони накопичують, організують і структурують свої знання і далі ранжирують їх за ступенем важливості для себе.

Варто зазначити, що вже існує і добре працює таке програмне забезпечення – готові мультимедійні курси для навчання іноземних мов. Майже всі ці курси побудовані на технології гіпермедіа. Деякі мультимедійні курси містять компоненти вивчення національної мови, такі як довідники та інтерактивні рольові ігри. У цьому випадку студенти можуть модифікувати курс для взаємодії з віртуальним співрозмовником залежно від обраного ними способу спілкування і знання правил поведінки в тій чи іншій ситуації спілкування, що безперечно сприяє розвитку мовленнєвої компетенції. Багато курсів включають функцію розпізнавання мови, що дає змогу студентам спілкуватися з комп'ютером за допомогою мікрофона, а не клавіатури. Деякі курси дають змогу спілкуватися з реальними носіями мови через інтернет-форуми та листування електронною поштою зі студентами та викладачами в країні мови, що вивчається.

Найяскравішим представником технології гіпермедіа є глобальна мережа Інтернет, яку в контексті розвитку соціокультурних іншомовних навичок студентів можна розглядати як віртуальне соціокультурне та мовне середовище. Сучасні освітні програми мають відповідати новим лінгвістичним і культурним вимогам. Для цього необхідно стимулювати взаємопроникнення та інтеграцію мови, культури та інформаційних технологій для реалізації цілей сучасного суспільства в галузі вивчення іноземних мов через розвиток мовленнєвої компетенції здобувачів вищої освіти.

Мовленнєва компетенція здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей часто є необхідною вимогою для молодих фахівців після закінчення університету. Тому розвиток мовленнєвої компетенції є однією з цілей навчання іноземних мов, зокрема англійської, студентів немовних спеціальностей. Якщо цю мету успішно досягнуто, майбутні спеціалісти мають уміти вільно спілкуватися, долати мовні бар'єри та досягати взаєморозуміння в процесі спілкування англійською мовою. Перед викладачами постає завдання соціальної та професійної адаптації студентів і навчання спілкування в соціокультурній сфері, яке

означає насамперед навчання усного спілкування, а останнє відоме як одне з актуальних питань сучасної методики.

Метою розвитку мовленнєвої компетенції має бути відображення комунікативних намірів у мовленні, тому у цьому контексті великого значення набуває створення і використання мовленнєвих ситуацій [11] на заняттях з англійської мови, оскільки ситуація багато в чому визначає мовленнєву поведінку комуніканта. У реальному спілкуванні створення таких ситуацій визначається самим життям. У навчальному середовищі існує тільки одна реальна ситуація – навчальна – тобто спілкування між викладачем та студентом з метою навчити та навчитися чогось.

У реальному житті люди спілкуються в абсолютно різних ситуаціях, тому в процесі навчання необхідно створювати природні ситуації. Ситуації в освітньому процесі мають бути максимально наближені до природних, тому їхній зміст має відображати всі властиві їм лінгвістичні особливості, а також екстралінгвістичні засоби.

Як відомо, існує кілька видів спілкування, і на цій підставі методисти традиційно виокремлюють кілька типів ситуацій за ступенем близькості до реальних ситуацій. У цій статті ситуації розглядаються в рамках *імітувального* та *симулятивного* типів спілкування [7; 9]. Імітація спілкування необхідна не тільки тому, що вона готує здобувачів освіти до вільного спілкування, даючи приклади найпоширеніших комунікативних намірів, що реалізуються в мовленнєвих актах, а й тому, що вона дуже важлива для ознайомлення із соціокультурними аспектами спілкування. Студенти знайомляться з мовними засобами, призначеними для конкретних мовленнєвих актів. Саме ситуації, створені на основі змодельованого спілкування, закладають основи комунікативної компетенції студента.

Імітуючі комунікативні ситуації мають відтворювати типові природні ситуації повсякденного життя в країні мови, що вивчається, або в Україні, за участю іноземця. Необхідно надати детальний лінгвістичний опис ситуації та бажано візуальний супровід. Навчальна діяльність під час імітації спілкування може включати:

1. Сприйняття та відтворення конкретного комунікативного акту, зображеного у фільмі, презентованому викладачем, з подальшим аналізом комунікативної ситуації, лінгвістичних та екстралінгвістичних особливостей виконання комунікативного акту, контролем розуміння почутого. Процес навчальної ситуації потребує практики в оволодінні конкретними мовними засобами,

виокремлення та доповнення стилістичних варіацій. Відтворення оригінального тексту є завершальним етапом роботи.

2. Складання діалогу за заміною та аналогією (відновлення діалогу з відповідними репліками, початковими репліками, кінцевими репліками тощо)

3. Складання діалогу відповідно до зображеної на картинці сцени. Згадати роботу за так званою «картинкою, що розмовляє» – коли студент буде свої висловлювання від третьої особи або своїми словами, начебто він був головним героєм картини. У цьому випадку доречно використовувати не картинку, а відео. Іншими словами, ситуація створюється на основі невеликих відеофрагментів, які тільки видно, але не озвучено. Наприклад, вони можуть прослухати діалог між батьком та його сином-підлітком. Студенти слухають діалог і виконують низку завдань, щоб спершу зрозуміти почуте та опанувати певні мовні засоби. Це може бути нове слово або клішована фраза. Зрештою студент бере на себе роль батька або сина і якомога точніше відтворює оригінальний діалог. Використання стоп-кадрів відкриває перед викладачами англійської мови широкі можливості для творчої роботи.

Тут стикаємося з наступним видом комунікації – симуляцією. Вона використовується для відтворення реальних комунікативних актів у навчальному середовищі й дуже важлива для розвитку мовленнєвої компетенції учнів. Імітаційне, або наслідувальне, спілкування дуже важливе для відтворення реальної комунікації в навчальному середовищі, оскільки воно надає здобувачам освіти можливості долучитися до природного життя: вивчення конкретних ситуацій, розв'язання проблем, ухвалення рішень, обговорення планів, розв'язання конфліктів, суперечки та дебати тощо. Створюються реальні життєві ситуації, і студенти зазвичай грають різні соціальні ролі, зображуючи вигаданих персонажів. Це може бути загальна роль (власник магазину – покупець, лікар – пацієнт, клієнт – адміністратор) або конкретний вигаданий персонаж.

Акт спілкування мотивується інтересом до змісту зображуваної сцени, бажанням добре зіграти свою роль і уявою. На заняттях з англійської мови можна використовувати такі методи симулятивного спілкування, як драматизація, скетчинг та рольові ігри.

Драматизація реалізується наступним чином: викладач задає тему або сюжет, а завдання студентів полягає у реалізації цього завдання в мовленні. Скетчинг призначений для того, щоб

здобувачі освіти самі заздалегідь підготували сценку про певну проблемну проблему, зображуючи персонажів, їхній соціальний статус, рольову поведінку тощо. Цей метод представляє багатший лінгвістичний матеріал, оскільки він підготовлений заздалегідь.

Своєю чергою, рольові ігри відрізняються від двох попередніх методів тим, що мовленнєве та немовленнєве спілкування персонажів є вільним і спонтанним. Учасники самостійно організують свою поведінку під час гри відповідно до розв'язуваної проблеми, своїх комунікативних намірів і поведінки партнерів. Рольова гра може зображати як одиничний рудиментарний комунікативний акт (знайомство, купівля, свято), так і складний комунікативний акт, який складається із серії рудиментарних комунікативних актів, об'єднаних спільною комунікативною метою та ситуацією [10].

Використання мовленнєвих ситуацій є важливою умовою формування іншомовної компетенції під час навчання англійської мови студентів немовних спеціальностей, а при створенні ситуацій важлива імітаційно-симулятивна комунікація, що підтверджується практикою.

Розвитку мовленнєвої компетенції студентів немовних спеціальностей сприяє також перегляд відеофільмів. Необов'язково дивитися весь фільм цілком, достатньо продемонструвати здобувачам освіти лише деякі фрагменти. Краще, якщо це будуть фрагменти комедій, тому що вони легше сприймаються, або ж відеофільми про лікарів, рятувальників, військових, спортсменів тощо, залежно від напрямку підготовки студентів, що вивчають англійську мову не як фахову дисципліну.

Наведемо декілька прикладів роботи над фрагментами фільмів, які сприяють розвитку мовленнєвої компетенції. Вони є універсальними і можуть бути адаптовані до різних фільмів зі схожими сценами та сюжетами. Немає сенсу занадто зосереджуватися на конкретному діалозі, який здобувачі освіти можуть не повністю зрозуміти. Однак, це дасть змогу здобувачам освіти з більш низьким рівнем володіння мовою повною мірою використати свої творчі здібності.

Згідно з *методом диференційованого перегляду (Split View)* студентів необхідно поділити на дві групи: одна група бачить і чує всю сцену, інша – лише слухає. У цій вправі використовується принцип *information gap* (недостатності інформації). Першу групу можна назвати «свідками» всієї драматичної сцени, а другу – «журналістами», які працюють на радіостанції і мають взяти інтерв'ю

у «свідків» у прямому ефірі. У «свідків» просять поділитися власними враженнями від побачених у фільмі сцен, а не зосереджуватися на деталях діалогів у фільмі. Ця мовна вправа підходить для студентів рівня володіння мовою *intermediate*.

Перегляд відео з вимкненим звуком (Video on/Sound off) полягає в тому, що здобувачі освіти переглядають сцену з вимкненим звуком. Потім вони припускають, про що буде ця сцена, пишуть власний сценарій і розігрують його, стоячи біля телевізора / монітора. Після демонстрації сцени студентами викладач показує фільм із увімкненим звуком, і студенти вирішують, яка група була найсмійнішою або найближчою до оригінальної історії. Студенти із задоволенням грають сцени, де люди сперечаються, або сцени з великою кількістю жестів, оскільки це стимулює уяву.

Метод спостереження та опису (Observe and Write) базується на тому, що здобувачі освіти дивляться сцену, а потім пишуть на форумі про побачене. Цей вид роботи вимагає розробки серії вправ (завдань до і після перегляду), які студенти виконують до, під час і після перегляду (*pre-viewing, while-viewing tasks*). Завдання перед переглядом дозволяють студентам використовувати нову лексику, тоді як завдання після перегляду (*post-viewing tasks*) дозволяють їм практикувати граматику. Цей метод схожий на диктант, але може бути легко адаптований до відео. Студенти діляться на дві групи, переглядають сцену кілька разів і записують основні слова або короткі фрази, сказані одним із персонажів. Кожна група має різних персонажів і повинна слухати та обмінюватися інформацією. Працюючи з кимось з іншої групи, студенти пишуть невеликий фрагмент діалогу до сцени (наприклад, діалог за участю обох персонажів). Студенти не зможуть записати все дослівно, тому їм доведеться використовувати свою уяву. Це чудовий спосіб практикувати граматику та нову лексику, що необхідно для розвитку мовлення.

Метод перегляд і спостереження (Watch and Observe) також підходить для менш підготовлених студентів, оскільки їм потрібно зосередитися лише на мінімальній кількості мовних одиниць. Здобувачі дивляться сцену з фільму, в якій показано низку об'єктів та дій, і записують їхні назви в зошити. Потім це можна перевірити за допомогою *true/false* запитань, а також запропонувати їм по пам'яті відновити перебіг подій у фільмі.

Отже, перегляд фільмів англійською мовою сприяє розвитку мовленнєвої компетенції студентів.

Висновки. На заняттях з англійської мови необхідно застосовувати методику розвитку

мовленнєвої компетенції, в якій здобувачі освіти залучені до самого процесу пошуку й опрацювання інформації, під час якого вони накопичують, організують і структурують свої знання, чому сприяють сучасні комп'ютерні технології та Інтернет. Метою розвитку мовленнєвої компетенції має бути відображення комунікативних намірів, тому набуває значення створення і використання на заняттях з англійської мови мовленнєвих ситуацій. На заняттях слід застосовувати імі-

тувальний та симулятивний види спілкування відповідно до ступеня близькості до реальних ситуацій. Рекомендовано стимулювати взаємопроникнення та інтеграцію мови, культури та інформаційних технологій для реалізації цілей сучасного суспільства в галузі вивчення іноземних мов через розвиток мовленнєвої компетенції здобувачів вищої освіти.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у дослідженні розвитку мовленнєвої компетенції під час дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Богуш А. М. Формування професійно-мовленнєвої компетенції майбутнього вихователя дошкільного закладу. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 17 – теорія і практика навчання і виховання*. 2005. Вип. 4. С. 72–84.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВГФ: «Перун», 2001. 1440 с.
3. Демська-Кульчицька О. Мовна «competence» як об'єкт дослідження (проблема україномовного терміна). *Мовознавство*. К.: Пульсари, 2002. С. 224–228.
4. Залізник А. Мовленнєва компетентність як складова процесу професійної підготовки майбутнього вихователя. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2013. № 8 (Ч. 2). С. 164–170.
5. Орап М. О. Мовленнєва компетенція та мовленнєва діяльність у структурі мовленнєвого досвіду особистості. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія*. 2014. Вип. 48. С. 178–191.
6. Черних І. Висвітлення поняття «мовленнєва компетентність» у сучасній лінгвістиці. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. Ч. 2, № 22(209). С. 38–44.
7. Bleaman I. Uriel Weinreich: Contact Linguist, Historical Linguist, and Yiddishist Par Excellence. *Journal of Jewish Languages*. 2017. № 2. Pp. 131–143.
8. Chudaske J. Sprachliche Kompetenz. *Sprache, Migration und schulfachliche Leistung*. VS Verlag für Sozialwissenschaften. 2012. 124 s.
9. Pennington M. C., Richards J. C. Teacher identity in language teaching: Integrating personal, contextual, and professional factors. *RELC Journal*. 2014. № 47(1). 2016. Pp. 5–23.
10. Rapp E. Bedeutung und Entwicklung der Sprachkompetenz. 2020. 41 s.
11. Werkzeugkiste Sprechen. Sprechen üben in großen Gruppen. Goethe-Institut Mailand. 2021. 100 s.